

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četr leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v dijaškem
semenišču (Knaben-
seminar.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

Slovenski GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopis.
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Ljubljana, Celje in Maribor zoper Slovence.

Slovenski poslanec g. dr. Jož. Vošnjak, bil je v državnem zboru izvoljen v najvažnejši, v finančni odbor. Tukaj je nasvetoval Slovincem v prid in slavo velevažna dva sklepa ali resoluciji, ki ste bile v odboru sprejeti in zbornici potem predloženi. Prva resolucija se glasi: „ces. kralj. vladi se naloži slovenščino kot učni jezik uvesti v učiteljskih v Ljubljani in Mariboru“. Druga resolucija veli: „ces. kralj. vladi se naloži, na od države plačevanih srednjih šolah (gimnazijah in realkah) v deželskih krajih od Slovencev naljudenih za učence, kojim je materinščina slovenska, kot učni jezik slovenščino uvesti, to pa v primeri do uže pripravljenih učil“. G. poslanec želi tedaj trohico naših narodnih pravic iz papirja, kder je § 19. osnovnih državnih zakonov zapisan, videti preneseno v praktično življenje, v djansko porabo. On želi, da se naša slovenska deca podučuje od takšnih učiteljev, ki so pravilne slovenščine se naučili, v njej kot učenem jeziku na učiteljski vadili se in urili. V ta namen je pa treba, da so na učiteljski v Mariboru in Ljubljani nastavljeni ne trdi Nemci, ampak slovenščine dobro vešči profesorji. G. dr. Jož. Vošnjak hoče dalje dognati, da se slovenskim dijakom na gimnazijah in realkah poduk polajša tako, da se jim predmeti v domačem, materinskem, slovenskem jeziku razlagajo vsaj, dokler se dovolj nemščine ne naučijo, kar se navadno dosegne še le čez nekoliko let. V ta namen je pa zopet treba, da so pri nas na Slovenskem nastavljeni ne trdi Nemci, ampak slovenščini dobro privajeni profesorji.

Zoper ove res jako skromne terjatve, v naturnem božjem in državnem obstoječem pravu utemeljene, zglasili so se mestni zastopi v Ljubljani, Celji in Mariboru v prošnjah do državnega zbora in do gosposke zbornice dunajske, naj bi se ondi g. dr. Vošnjakovi nasveti ali resolucije zavrgle. Jihovi nemški poslanci so prošnje pobrali in hočejo

ž njimi v državnem zboru svoje nakane podpirati. Vsled tega smo tudi Slovenci prisiljeni s prošnjami podpirati svoje vrle državne poslance. In res v Ljubljani uže starosta slovenskih narodnjakov g. dr. Bleiweis nabira podpisov za takšno prošnjo, ter v njej pobija razloge nasprotnikov. Na Štajerskem zglasili so se prvi veleiskreno narodni Savinjanje in iz brežiškega okraja: Artiče, Kapela, Mostec, Zakot, Selce, Loče, Mihalovec, Globoko, Pletenje, Rigonce, Gaberje, Bizelj, Sromlje, Podsreda, Križe, Gorjane, sv. Peter, Blаница, Stolovnik, Anže, Loka ter odpošiljajo prošnjo, katero smo dnes objavili v dopisu: iz Savinjske doline. Treba je, da se tudi po drugod Slovenci vzdramimo. Ne držimo križem rok! Dajmo povsod prepisati prošnjo Savinjanov v 2 prepisih. Eden prepis bodi namenjen zbornici poslancev, drugi pa gosposkej zbornici. Kajti nasprotniki delajo ravno tako. Prošnje naj dobijo podpise srenjskih in okrajnih zastopnikov in dotični pečat. Tako uravnane prošnje naj se odpošljejo našim poslancem g. dr. Vošnjaku, ali g. Hermanu ali g. baronu Goedelnu. Ti bodo vse drugo opravili sami.

Na spodnjem Štajerskem stanuje še ne 20.000 Nemcev, a Slovencev je 430.000. Davku Slovencev se davek Nemcev niti primerjati prav ne da, ako še pomislimo, da imajo vse boljše službe in dohodke le Nemci v svoji oblasti. In ker se razun v cerkvi povsod nemščina rabi v uradih in srednjih šolah, zato moramo gledati, kako vedno več Nemcev k nam zahaja in domačine poriva nazaj ali pa te sili ponemčiti se. Znani nam bivši minister Stremajer je iz Maribora slovenske profesorje do enega vse prestavil drugam in k nam porinol samih Nemcev, ki ne znajo pa tudi ne marajo za materinski jezik ogromne večine dijakov. Večina dijakov v Celji, Ptuiji in Mariboru je vselej slovenska. Ali v kljub temu so ravnatelji vsi trdi Nemci. Na mariborski gimnaziji je z ravnateljem vred 10 celó nemških profesorjev. Slovencev sta le dva, ako verozakonskih dveh profesorjev ne vštejemo. Slovenski dijaki v nižjih razredih morajo neizmerno težav prestat, ker ne razumijo ne profesorjev pa ne knjig.

Zato vidimo, da so naši ubogi Slovenski fanti sprva vedno kregani od profesorjev in dobivajo zaporedom „ukor“, letos zlasti iz matematike, ker je nemški ravnatelj Gutscher trdno nemškega Bergerja postavil za profesorja matematike v nižjih razredih. Profesor ne ume učenca, učenec ne profesorja, dokler se učenec sam ne izkoplje. Ali se reče to mladež podučevati, omikati? Ali si takšen profesor zasluži svojo plačo, katero zajema iz davkoplacijskih denarjev? Ali je prav, da Slovenec doplačuje k takšnemu mučenju svoje mladeži po tujih gospodih. Ne, to ni prav. Slovenci smo pred Bogom in cesarjem, pred vojaško in davkovsko postavo Nemcem jednako-pravni. Zato hočemo, da se nam prilike da, tudi dalje in više izobraževati se na podlagi svoje slovenske materinščine. Na slovenskih tleh si ne damo Slovenci poti zapirati več do višje narodne izomike; naši učitelji, naši duhovniki, naši uradniki in profesorji, notarji, odvetniki, zdravniki itd. morajo biti izobraženi Slovenci ali vsaj slovenščine dobro vešči možje bodi narodnosti ktere koli. V to svrhu je pa treba, da se uresničijo resolucije g. dr. Vošnjakove. Podpirajmo ga torej krepko in hitro!

Poslanec g. Herman in deželna uprava.

(Govor v državnem zboru, po stenografičnem zapisniku.)

II. Znano mi je vse, kar se navadno ugovarja pa ni vredno, da bi se zavračalo. Če je res, da ne more država obstajati, da nebi deželam jemala pravice, narodov klala in sv. kat. Cerkve vžugavala, kakor je se do sedaj godilo, tedaj pa naj razpade, čem preje tem bolje. Ali to ni res. Ni cesarstvo, ki bi tega potrebovalo, marveč „država“, dunajski birokrati. Le tem je treba kulturne borbe in „chabrusa“. Vse vlačijo na Dunaj, kar je pa narobe svet. Dežele so stebri celemu cesarstvu. Kdo te spodkopava, ta ni pameten domoljub. Glavna reč so torej dežele. Iz njih nastalo je cesarstvo, ker se je dežela pridružila deželi. Vse dežele skup poznajo cesarja, vsaka posebej pa cesarja le kot deželskega oblastnika, na Českem kot kralja, na Štajerskem kot vojvodo. Cesar more skrbeti za to, kar je vsem deželam vzajemnega, ne pa za to, kar je vsakej deželi lastnega in posebič potrebnega. Po vsem cesarstvu zapoveduje kot cesar, po deželah kot deželski oblastnik. Na Dunaji pa drugače delajo. Tukaj vidijo vedno le cesarja nikoli pa deželskega oblastnika. Zato delajo na Dunaji vsakojakih zakonov: dačne zakone, šolske postave, o plači duhovnikov, zdravniške, za žandarje, zlaganje zemljišč, za ribstvo in Bog vé kašne še (poslanec Hevera: o pokončavanji broščev knaverjev). Zdaj snujejo tudi zakone o zavarovanji, o poštnih hranilnicah, o obdačenji posojilnic, in vrsti je notarijatstvo, posilno legaliziranje, odušstvo, navodi za službo uradnikov in celó spomenice. Da bi se vendar dunajska gospoda ne pečala s tem! Čemu li so deželni zbori? Če se tukaj kmalu ne spremeni nič,

tedaj bo zmešnjava čedalje večja, naše mošnje pa vedno bolj prazne. Pravijo, da je državni zbor uže skoval nad 500 postav. In kako se nam godi? Naj še jih nakuje zopet 500, boljše vendar ne bo, če se ne spremeni centralistična sistema.

Ker je država nenaravna, mora na Dunaji tudi politika biti taka, da ob nji ne more dolgo obstati nobena skupnost. To je politika brez ljubezni, brez moči in resnice. Poguma imajo le proti vdanim (lojalnim) narodom. Bog plačuje dobre, a kaznuje hudobne. „Država“ pa narobe ravna. Nikjer ni sledu o vrvnajočem, posredovajočem, blagodejnem delovanji najviše oblasti. Nam po deželah je treba trdnih podlag, nam je treba odkritosrčnosti, dobrovoljne pravičnosti, pogumnosti, sploh, pameti v politiki. Tega nam pa država ne more dati. Ko bi oblekla se s temi čednostmi, hipoma je ni več. Dežele se brez velike škode nadalje ne morejo dajati vladati vedno menjajočim se ministrom dunajskim ali marveč temu ali onemu sekcijskemu načelniku na Dunaji. Saj niso več mladoletne in brez pravic in se morejo same upravljati po svojem deželnem gospodu.

Vse te reči in še druge gredo v deželne zборе in se le tam spodobno rešujejo. Veliko jih je bilo že rešenih samo po kaki novi vrvnavi. Če bi bili mi praktični, bi ves počasni državni aparat: okrajna glavarstva, okrajne odbore, okrajne šolske svete, okrajne davkarije in notarjate v kot vrgli, na njih mesto pa v vsakem količkaj obširnem okraji postavili samo eno gospósko. Ta edina, po okrajnem svetu podprta in po viši okrožni gospóski nadzirana okrajna gospóska, ki bi ob enem lahko od občin prevzela krajno policijstvo in oskrbovala zavarovanja opravke, bi bila ob enem tudi hranilnica in posojilnica, ki bi zajemala iz sirotinskih in depozitnih denarjev, iz prostovoljnih denarnih vlog prebivalcev in iz zaloge deželnega zaklada ali če treba tudi iz drugih posojilnic in bi torej lahko in tudi namen imela, prebivalcem v zadregah naglo in cenó dajati posojila. S tem bi bilo pregnano odušstvo, ravno tako bi bila rešena vprašanja o zavarovanji, poštnih hranilnicah, notarijatu in posilnem legaliziranju ter o zadavkanji posojilnic. Še več! Po malem odškodovanji v denarjih, ki bi ga okraj dobival za oskrbovanje onih opravil, bi se nabral okrajni zaklad, ki bi sčasom tako narastel, da bi se lahko vsi upravni stroški okraja iz njega plačevali. Pri taki gosposki bi imel od vsega sveta zapuščeni kmetič zopet zaslombo, kakoršne še takrat ni imel, ko je bil podložen grajščaku.

Cerkvene, narodne in jezikove zadeve ne gredo pred cesarstvo. Za odgojo in izobraženje svoje mladine bomo skrbeli mi, v tem si iz Dunaja, kjer je najslabše navadno na vrhu, prav nič ne damo ukazovati. Uradnike za svojo deželo si bomo izbirali mi, deželo svojo bomo merili mi, davke določevali, razdelili in pobirali mi. Za svojo varnost bomo skrbeli mi in vse to bomo zadeli naj-